

DCIDOB 92. Perú.

Personatges polítics i socials rellevants.
Ramiro Escobar La Cruz

PERSONATGES POLÍTICS I SOCIALS RELLEVANTS

Ramiro Escobar La Cruz Periodista peruà

LUIS CASTAÑEDA LOSSIO ▶

L'actual alcalde de Lima té quelcom d'inusual entre els polítics peruans: una acceptació majoritària que avui es situa prop del 80%. D'una manera silenciosa, Castañeda ha anat portant a terme obres importants a la ciutat: restauracions urbanes, renovació de parcs, etc., que han merescut el reconeixement dels veïns. Com a molts alcaldes llatinoamericans, Castañeda pensa en el Palau de Govern com a la seva propera estació. Encara no ha confirmat la seva candidatura per al 2006, però tampoc no l'ha negada, i això és un senyal. Pertany a Unidad Nacional (UN), el grup de Lourdes Flores Nano, així que, si vol ser el candidat d'aquest grup, primer haurà de competir en unes eleccions primàries amb ella. De tota manera, Castañeda té la seva pròpia agrupació: Solidaridad Nacional, que no compta amb un registre electoral. Si vol participar des d'aquest partit, haurà de sumar-se a un front, i això li pot portar complicacions. El seu horitzó pròxim és la centredreta, on s'hi atapeeixen UN, Renovación i, en certa manera, Acción Popular (AP). Haurà de resoldre un altre tema: no és el mateix ser un bon administrador que un estadista. Les seves opinions sobre afers tan importants com la política internacional, l'economia o la globalització no són tan sòlides com el seu talent administratiu. En aquest sentit, només amb els assessors no en té prou.

JUAN LUIS CIPRIANI ▶

Arquebisbe de Lima i únic cardenal del Perú, Cipriani és una persona inevitable i també controvertida. Si parlem d'una manera rigorosa, tot i que se'l sol presentar com a tal, no és el "cap de l'Església peruana", ja que la seva condició d'arquebisbe, d'acord amb el dret eclesiàstic, a penes li dóna autoritat a l'arxidiòcesi de Lima (que és la seu eclesiàstica principal del Perú, però no l'única). El seu títol cardenalici, no obstant això, li ofereix més presència pública i importància política. Com que al Perú l'Església Catòlica Romana té encara molta influència, Cipriani és molt consultat pels mitjans de comunicació, i les seves opinions solen desencadenar polèmica. La seva condició de membre de l'Opus Dei el fa militar en el bàndol més ultraconservador dels catòlics; no escatima crítiques als programes de planificació familiar, als homosexuals, al divorci, etc. I no opina només sobre això. Recentment va dir que l'escenari polític "era un abocador"; amb això coincidia amb la major part de l'opinió pública, que, tanmateix, no oblida altres sentències seves, com aquella que definia la Coordinadora Nacional de Derechos Humanos (el principal organisme d'aquest tipus al Perú) com a una "cojudes". El cardenal és una persona relativament jove i, per tant, té sostre per a molts anys com a autoritat eclesiàstica i és possible que les seves controvèrsies no s'acabin.

CARLOS FERRERO COSTA ▶

Ferrero, primer ministre peruà, és un personatge de llarga trajectòria política. A la seva tasca de periodista (premsa i televisió), advocat i catedràtic universitari, s'ha d'afegir la seva militància a la Democràcia Cristiana (DC), un partit avui minoritari, i la seva participació com a congressista a les hostes de Cambio 90-Nueva Mayoría, una de les agrupacions que va formar Alberto Fujimori. Fins que no va arribar gairebé el final polític de Fujimori, Ferrero no es va distanciar del règim i, aleshores, només es va limitar a criticar lleument Vladimiro Montesinos. A les eleccions de 2000 va aparèixer com a candidat a la presidència al costat d'Alejandro Toledo, i el 2001, a les noves eleccions fou elegit parlamentari per Perú Posible (PP), el grup de Toledo. Ha estat president del Congrés dues vegades (2001-2002), i des de començament de 2003 és primer ministre. La majoria de grups polítics li reconeixen experiència, capacitat de diàleg i sentit del consens. No obstant això, ha tingut exabruptes i, en ocasions, no ha sabut com justificar els errors del Govern de Toledo. En la recent crisi de 2005, a causa de la rebel·lió armada d'Antauro Humala –un ex major de l'Exèrcit peruà que va prendre la comissaria i el municipi d'Andahuaylas, una ciutat sud-andina–, va emetre opinions desassenyades, com aquella de titllar de comunista Humala, quan de fet pertany a un grup neofeixista. Ferrero és un polític astut, raó per la qual, i tenint en compte l'imminent extinció del PP, és probable que emigri cap a un altre grup i acabi de candidat al Parlament el 2006.

LOURDES FLORES NANO ▶

La líder d'Unidad Nacional (UN), un conglomerat de centredreta, ha anunciat ja fa un temps que el 2006 serà l'última vegada que es presenti a la presidència. A les eleccions de l'any 2001 no li va anar tan malament, ja que va quedar tercera, després d'Alan García. El seu problema és que, malgrat els anys i la imatge de decència que té davant la població, no ha aconseguit desempolsar-se de la imatge conservadora i elitista que l'acompanya. El seu grup d'origen, el Partido Popular Cristiano (PPC), és vist encara com a un partit de les classes mitjanes-altes (molt minoritàries al Perú), amb escàs arrelament popular, malgrat que compta amb algunes bases als barris marginals. A aquest fet, cal afegir-hi la presència en el si del seu partit d'uns personatges com Rafael Rey, un membre de l'Opus Dei que és congressista, i José Barba, un ex militant de l'APRA també de l'Opus. Ambdós constitueixen el rostre més dretà de l'agrupació, tenen opinions càustiques sobre els drets humans i altres assumptes. Flores ni els controla ni els crida a l'ordre, com si sabés que una part de la seva agrupació té aquest pensament. No obstant això, Flores és una presència constant als mitjans de comunicació i la seva opinió sempre es considera important.

ALBERTO FUJIMORI ▶

Malgrat la corrupció generalitzada i la destrucció institucional que van campejar durant el seu Govern, Fujimori continua tenint –increïblement– una gran massa de simpatitzants al Perú. Tots els dissabtes parla des del Japó als seus seguidors, gràcies a l'espai que li ha atorgat Radio Miraflores, una emissora de Lima. Allà pontifica sobre la situació política del país, crítica Toledo i ven algunes idees que, fins ara, desperten adhesions en alguns sectors de la població: la necessitat d'ordre, la fermesa contra el terrorisme, treballar als pobles més oblidats. El seu lema actual i el dels seus seguidors és “Sí Cumple”, que al·ludeix a la seva presumpta capacitat de complir les seves promeses i no defraudar el poble, encara que aquest hagi de pagar el preu de la corrupció, les amenaces a la premsa, el control de les institucions, etc. Això sembla importar poc als peruans més pobres, ja que la seva situació d'oblidats els fa mirar amb esperança allò que Fujimori els va donar: carreteres, centres de salut, aliments. Amb el seu populisme típic, però de dretes i de perfil dictatorial, Fujimori ha promès que postularà el 2006, i els seus seguidors fan campanya per tal que així sigui. Mentre, però, continua al Japó, no dóna la cara per les acusacions que se li fan i està pendent d'una probable extradició. El Congrés, a més, el va inhabilitar durant 10 anys per exercir qualsevol càrrec públic. De tota manera, no es pot descartar que una maniobra política imprevisible permeti el seu preocupant retorn triomfant.

ALAN GARCÍA PÉREZ ▶

Pocs polítics al Perú han estat tan controvertits i a la vegada tan inevitables com l'ex president García (1985-1990). Després d'anys d'exili, va retornar al país, es va presentar a les eleccions de 2001 i va arribar a la segona volta, en què va perdre davant d'Alejandro Toledo. Durant els primers anys de l'actual Govern es va perfilar com a cap indiscutible de l'oposició i el candidat de força per al 2006. Però el 2004 va cometre un error que ha tingut un gran preu polític: durant una aturada nacional contra el Govern, convocada pel seu partit i per les centrals sindicals, va trepitjar literalment un militant del seu partit (l'Alianza Popular Revolucionaria Americana, APRA) a la via pública i davant de les càmeres de televisió. Ho va fer, segons ell, perquè aquesta persona complicava la manifestació i el treball de la premsa, però aquest fet insòlit va quedar com a un ultratge a la seva carrera política, fins al punt que les setmanes següents la seva popularitat va decaure ostensiblement. I aquest no va ser l'únic error que va cometre ja que també va mostrar opinions ambigües sobre la inversió privada, la lluita contra la corrupció, entre altres temes. Avui es troba en tercer lloc en les enquestes de popularitat per al 2006, però per més que s'hi esforcí, no aconsegueix esborrar el record de la puntada de peu.

GUSTAVO GUTIÉRREZ ▶

Aquest sacerdot és potser un dels personatges més lúcids que hi ha al Perú. El 2003 guanyà el Premi Príncep d'Astúries de Comunicació i Humanitats per la seva llarga trajectòria com a teòleg i com a servidor dels pobres, des dels anys setanta i fins i tot abans. Amb la seva obra capital, *Teologia de l'Alliberament*, Gutiérrez va afavorir un nou corrent dins de l'Església Catòlica, i va contribuir a què aquesta adoptés “l'opció pels pobres” com a una política global. Gutiérrez viu actualment entre Lima (on mai abandona el seu treball a una parròquia pobra), Europa i els EUA; fa conferències i produeix no solament teologia sinó també textos d'anàlisi social i cultural. A diferència del cardenal Cipriani (de qui es manté a una saludable distància), Gutiérrez és més aviat discret, reflexiu, i si va desencadenar polèmica en el passat fou perquè la seva obra va ser mal interpretada. És un home molt consultat pels mitjans de comunicació en els moments difícils del país i va oferir un suport decidit al treball de la Comisión de la Verdad y la Reconciliación (CVR). A més de ser reconegut com a un notable intel·lectual, se'l considera una de les persones amb més autoritat moral del Perú.

ABIMAEI GUZMÁN REYNOSO ▶

El cap del sanguinari moviment subversiu Sendero Luminoso (SL) continua pres a la base naval d'El Callao (port veí amb Lima), des que el 1992 va ser empresonat. El 2004, després que la Corte Interamericana de Derechos Humanos determinés que els judicis en el fur militar eren invàlids, fou portat a un tribunal civil, on va provocar una batussa durant la primera audiència pública. Esperonat per certa premsa, juntament amb diversos dels seus seguidors, va llençar arengues en el si de la sala penal i es va suspendre la sessió. El judici va continuar després, però de manera reservada, i durant els pròxims mesos hi haurà noves audiències. La condemna de Guzmán és imminent, ja que té desenes de judicis per terrorisme, segrest i homicidi; però la desesperació de part de la classe política i l'opinió pública és gran. El temor rau en el suposat rebrot de Sendero Luminoso a diverses regions del país, fet que en part és cert, però no arriba a les proporcions d'abans. SL, després de la caiguda de Guzmán, es va dividir en dues faccions: d'una banda, la que aposta per continuar la lluita armada, i, de l'altra, la que vol un “acord de pau”. Guzmán encapçala aquesta última; fins i tot anys enrere va conversar amb Montesinos sobre aquest tema i va oferir un missatge en aquest sentit. Però de moment queda clar que SL no ha renunciat totalment a la lluita política, ni a la possibilitat futura de reiniciar accions subversives. Guzmán continuarà a la presó, però no es pot descartar que la “turbulència” del país engendri una altre

VLADIMIRO MONTESINOS ▶

L'ex assessor d'Intel·ligència, i home obscur del règim de Fujimori, continua detingut a la base naval d'El Callao, on afronta des de fa mesos nombrosos judicis per corrupció, peculat, tràfic d'influències i altres delictes. Sistemàticament, però, Montesinos s'ha negat a respondre i acceptar imputacions per casos de violacions dels drets humans i narcotràfic, ja que si es veu implicat en un d'aquests casos, i acaba condemnat, la pena que li pertocaria podria ser de varis anys de presó i, fins i tot, cadena perpètua. Els casos de corrupció, en canvi, li significaran penes de tan sols cinc, sis i en algun cas deu anys. Com que ja porta al voltant de quatre anys de presó, la hipòtesi que en uns dos o tres anys quedi lliure no és improbable. Dependrà dels jutges i els fiscals impedir-ho. El gran problema, per motius de seguretat, és que és molt difícil trobar testimonis per als casos de narcotràfic i violacions dels drets humans. Mentrestant, els tentacles de Montesinos, encara que pàl·lids, continuen funcionant. En el poder judicial hi ha indicis de la seva influència, igual que en les Forces Armades i la Policia Nacional. El diari *La Razón* juga a favor seu i pel retorn de Fujimori al Perú. Montesinos ha caigut en desgràcia, però no és un home completament destruït.

FERNANDO OLIVERA ▶

L'actual ambaixador del Perú a Espanya és un home tan controvertit com Alan García. Juntament amb el seu nucli polític d'origen, el Frente Independiente Moralizador (FIM) –un grup incorpori, basat suposadament en la lluita contra la corrupció–, ara és aliat del Govern i ha iniciat més d'una crisi política al país. Olivera va continuament a Lima on deixa sentir la seva veu en els afers i els canvis de Gabinet. Aquesta gran activitat en la política interna ha tingut un preu alt per a ell, ja que l'ha situat a l'ull de l'huracà de l'opinió pública. El rumor que trencaria la seva aliança amb el Govern s'ha estès més d'una vegada, però no s'ha concretat mai. De tota manera, el futur polític d'Olivera és summament confús: diversos parlamentaris l'han abandonat, i és improbable que després d'aquest període trobi noves aliances. Això el col·loca en una situació política difícil, ja que l'FIM sol no és res. En aquest sentit, el seu futur polític és incert.

VALENTÍN PANIAGUA CORAZAO ▶

L'ex president del Govern de transició, que va substituir el corrupte Alberto Fujimori, desfulla margarides enfront d'una probable candidatura presidencial. Té la imatge d'un home correcte, honest, frugal, però pateix una limitació que en un país com el Perú no és menyspreable: manca de la típica força i carisma del candidat presidencial, fet que, desgraciadament, sol ésser més valorat que la talla d'estadista. A més, la gent sembla preferir-lo més a ell que a Acción Popular (AP), el seu grup polític d'origen (i al qual va pertànyer el dues vegades president Fernando Belaúnde). Per aquest motiu, Paniagua estaria rastrejant algunes aliances, especialment amb persones que el van acompanyar en el Govern de transició i que estan vinculades a la centreesquerra. El problema és que aquests grups encara no han arribat a la inscripció electoral –prou complicada al Perú– i si no ho aconsegueixen hauran de limitar-se a oferir suport a la candidatura de Paniagua per l'AP. Al mateix temps, dins de l'AP hi ha sectors que no veuen amb bons ulls aquestes aliances.

ALEJANDRO TOLEDO MANRIQUE ▶

L'actual president del Perú està entrant ja en la fase final del seu mandat (les properes eleccions generals se celebraran l'abril de 2006), enmig d'un gran descrèdit. Toledo no és un president dictatorial i immensament corrupte, com ho va ser Alberto Fujimori, però la manca d'un programa polític definit i els petits casos de corrupció, protagonitzats especialment pels seus familiars (airejats constantment per la premsa), han acabat per aixafar la seva popularitat, que actualment no arriba ni al 10%. Toledo és el president de la desil·lusió, més que el de la corrupció. Tanmateix, això no deixa de ser paradoxal ja que, en termes econòmics, el seu Govern no ha estat un desastre: durant els últims dos anys s'ha produït un notable creixement econòmic (aproximadament del 4% el 2003), afavorit principalment pel creixement de les exportacions. Però l'enorme desigualtat i exclusió que existeix al país i que indigna molta gent, fa que aquests assoliments no es notin i que el rebuig al Govern es mantingui. El destí de Perú Posible (PP), el partit de Toledo, i d'ell mateix és una nebulosa, parlant políticament. L'única oportunitat que té ara, en l'últim tram del seu Govern, és allunyar la influència que té el PP en l'aparell de l'Estat i formar un Gabinet de ministres amb personalitats independents i amb prestigi. Això ja ho va intentar abans, però tot i així no va poder evitar les crisis i les pressions. Avui es parla d'una conspiració per tal d'enderrocar-lo, però, si bé hi ha raons per suposar-ho, les seves actituds, indecisions o promeses incomplotes l'han portat a una posició molt fràgil.